

דגן הוא [שאם הוא מין דגן יש חילוק בדינו, שאם עשאו פת — הכל מודים שמברכים עליו שלש ברכות],

או מאכל שהוא מין דגן ולא עשאו פת —

הרי בשני ענינים אלו, היינו, במאכל שהוא משבעת המינים, ובמאכל שהוא ממין דגן שלא עשאו פת, נחלקו חכמים ורבן גמליאל:

רבן גמליאל אומר: מברך לאחריהם שלש ברכות.

וחכמים אומרים: מברך לאחריהם ברכה אחת מעין שלש בלבד.

וכל מאכל שאינו לא משבעת המינים ולא ממין דגן, כגון פת אורז ודוחן —

רבן גמליאל אומר: מברך לאחריהם ברכה אחת מעין שלש.

ונתן רבן גמליאל רשות לרבי עקיבא לזמן⁽¹²⁾, ולברך שלש ברכות של ברכת המזון כדרך שמברכים על הפת, ולהוציא את כולם ידי חובתם.

קפין וברך רבי עקיבא ברכה אחת מעין שלש, כדעת חכמים⁽¹³⁾.

אמר ליה רבן גמליאל: עקיבא, עד מתי אתה מכנים ראשך בין המחלוקת שביני ובין חכמים! ⁽¹⁴⁾

אמר לו רבי עקיבא: רבינו, אף על פי שאתה אומר כן וחבריך אומרים כן, הרי למדתנו רבינו שבמחלוקת שבין יחיד ורבים החלכה כרבים⁽¹⁵⁾.

רבי יהודה היה שונה את המחלוקת שבין רבן גמליאל לחכמים באופן אחר וכך היה אומר משמו של רבן גמליאל:

כל מאכל שהוא משבעת המינים ולא מין ב-ז

13. ולא זימן, כיון שלדעת חכמים אין מברכים ברכת המזון על שבעת המינים וממילא גם אין מזמנים עליהם. — מהרש"א בביאור דברי התוספות.

14. הגר"א בשנות אליהו (פ"י מ"ח) הקשה, מה טענה היא זו על רבי עקיבא, והרי גם אילו היה נוהג כדברי רבן גמליאל היה מכניס בזה את עצמו למחלוקת, עיין בדבריו. וראה עוד בקרן אורה (דיני ברכת הנהנין) ובספר קהילות יעקב (סימן יד) שדנו בדבריו. — ובגוף קושיתו, ראה עוד בספר מנחת ברוך (או"ח ס"ז).

15. הטעם שעלה בדעתו של רבן גמליאל שרבי עקיבא ינהג כמותו. עיין בשנות אליהו לגר"א מה שכתב בזה.

זאת גם על ירקות ומים. ומעתה יש לומר, שהברייתא שאמרה "לבסוף ולא כלום", משום שלמנהג הראשונים באמת לא בירכו כלל ברכה אחרונה על אורז ודוחן, אך אנו הנוהגים כאמוראים האחרונים יש לברך "בורא נפשות" גם על אורז ודוחן שאינם פחותים ממים וירק, ולפי זה כונת רש"י לומר שכל "ולא כלום" שבזמן הברייתא הוא ברכת "בורא נפשות" למנהגינו. [אך אין כוונתו שברכת "בורא נפשות" עצמה קרויה "ולא כלום" וכפי שנראה מדברי הראשונים הנ"ל, עיין בדבריהם].

12. כי מאחר שרבן גמליאל סובר שיש לברך על שבעת המינים ברכת המזון ממילא סבר שיש גם צורך לזמן כפי שמזמנים על הפת. — מהרש"א בביאור דברי התוספות.